

61998J0158

Domstolens Dom af 29. juni 1999. - Staatssecretaris van Financiën mod Coffeeshop "Siberië" vof. - Anmodning om præjudiciel afgørelse: Hoge Raad - Nederlandene. - Fiskale bestemmelser - Harmonisering af lovgivningerne - Omsætningsafgifter - Det fælles merværdiafgiftssystem - Sjette direktiv - Anvendelsesområde - Bord stillet til rådighed for salg af euforiserende stoffer. - Sag C-158/98.

Samling af Afgørelser 1999 side I-03971

Sammendrag

Dommens præmisser

Afgørelse om sagsomkostninger

Afgørelse

Nøgleord

Fiskale bestemmelser - harmonisering af lovgivningerne - omsætningsafgifter - det fælles merværdiafgiftssystem - sjette direktiv - anvendelsesområde - sted stillet til rådighed for salg af euforiserende stoffer - omfattet

(Raadets direktiv 77/388, art. 2)

Sammendrag

Artikel 2 i sjette direktiv 77/388 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter skal fortolkes saaledes, at udlejning af et sted, der anvendes til salg af narkotika, som finder sted med udlejerens samtykke, er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

En saadan udlejning er nemlig i princippet oekonomisk virksomhed, og den omstaendighed, at de handelstransaktioner, der gennemfoeres paa det udlejede sted, er strafbare, hvilket kan goere udlejningen ulovlig, aendrer for det foerste paa ingen maade den naevnte udlejnings oekonomiske karakter og forhindrer for det andet ikke, at der er en konkurrence i denne sektor, herunder konkurrencen mellem lovlig og ulovlig virksomhed, saaledes at der, saafremt der ikke blev paalagt afgift, ville blive gjort indgreb i princippet om, at merværdiafgiftssystemet er afgiftsneutralt.

Dommens præmisser

1 Ved dom af 22. april 1998, indgaaet til Domstolen den 24. april 1998, har Nederlandenes Hoge Raad i henhold til EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) stillet et praejudicielt spoergsmaal om fortolkningen af artikel 2 i Raadets sjette direktiv 77/388/EOEF af 17. maj 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsaetningsafgifter - Det faelles mervaerdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag (EFT L 145, s. 1, herefter »sjette direktiv«).

2 Dette spoergsmaal er blevet rejst under en retssag mellem selskabet Coffeeshop »Siberië« vof (herefter »Siberië«) og det nederlandske finansministerium vedroerende en efteropkraevning af omsaetningsafgift for 1990-1993.

3 Sjette direktivs artikel 2 bestemmer:

»Mervaerdiafgift paalaegges:

1. Levering af goder og tjenesteydelser, som mod vederlag foretages i indlandet af en afgiftspligtig person, der optraeder i denne egenskab.

2. Indfoersel af goder.«

4 Sjette direktivs artikel 4, stk. 1, bestemmer:

»Som afgiftspligtig person anses enhver, der selvstaendigt og uanset stedet udoever en af de i stk. 2 naevnte former for oekonomisk virksomhed uanset formaalet med eller resultatet af den paagaeldende virksomhed.«

5 Siberië driver en »coffeeshop« i Amsterdam, dvs. en café, hvor der saelges og indtages »bloede« stoffer. I den periode, der er omfattet af efteropkraevningen, stillede selskabet et bord i sin kafé til raadighed for en tredjemand (herefter »husforhandleren«), som dér solgte cannabisprodukter til enhver interesseret person. Siberië var bekendt med denne virksomhed.

6 Det oekonomiske vederlag, som husforhandleren betalte for, at bordet blev stillet til hans raadighed, figurerer i Siberië's regnskaber under betegnelsen »tafelhuur« (bordleje).

7 Da Siberië ikke havde betalt mervaerdiafgift (herefter »moms«) af denne leje, tilsendte skatte- og afgiftsmyndighederne selskabet en efteropkraevningsopgoerelse for perioden 1. januar 1990 til 31. december 1993 i henhold til Wet op de omzetbelasting 1968 (lov af 1968 om omsaetningsafgift).

8 Efter at Siberië havde anfaegtet afgiftsmyndighedernes afgoerelse, fastslog Gerechtshof, Amsterdam, at udlejning af bordet til husforhandleren var en strafbar medvirken til ulovlig handel med bloede stoffer og foelgelig ikke var paalagt moms. Ifoelge Gerechtshof kunne den omstaendighed, at denne lovovertraedelse ikke systematisk forfoelges i Nederlandene, ikke aendre denne vurdering, som i oevrigt bekræftes af dommen af 5. juli 1988, Happy Family (sag 289/86, Sml. s. 3655), hvori Domstolen har kendt for ret, at levering af narkotika ikke er paalagt moms, fordi disse varer frembyder saerlige karakteristika, idet de efter selve deres art er omfattet af et absolut forbud mod salg i alle medlemsstater.

9 Det nederlandske finansministerium indgav kassationsanke mod Gerechtshof's dom og gjorde herunder i det vaesentlige gaeldende, at der ikke var noget absolut, lovbestemt forbud mod at stille et sted til raadighed for salg af bloede stoffer, hverken i den nederlandske lovgivning eller i internationale bestemmelser, og at der maatte skelnes mellem denne aktivitet og leveringen af stoffer som saadan. Derfor kunne Domstolens loesning i Happy Family-dommen ikke anvendes i det foreliggende tilfaelde.

10 Hoge Raad, som appelsagen blev indbragt for, fandt det tvivlsomt, om den naevnte retspraksis i Happy Family-sagen kunne finde anvendelse paa de foreliggende omstaendigheder. Hoge Raad udtalte foerst, at den omstaendighed, at der gives en tredjemand mulighed for at forhandle stoffer,

udgør medvirken efter nederlandsk strafferet, der i øvrigt er i overensstemmelse med enkeltkonventionen angående narkotiske midler, som blev undertegnet i New York den 30. marts 1961 og er ratificeret af samtlige Fællesskabets medlemsstater.

11 Denne strafferetlige subsumption er dog ikke til hinder for, at det at stille et salgssted til rådighed som sådan er en tjenesteydelse i den betydning, der benyttes i fællesskabsbestemmelserne om moms, og derfor kan falde ind under anvendelsesområdet for sjette direktivs artikel 2.

12 For så vidt den i hovedsagen omhandlede virksomhed er en tjenesteydelse i den forstand, der benyttes i lovgivningen om omsætningsafgift, finder Høje Raad det tvivlsomt, om den nævnte Happy Family-dom også skal anvendes på det forhold, at der stilles et salgssted til rådighed for forhandling af cannabisprodukter, således at det er udelukket at pålægge afgift. Den forelæggende ret finder, at et bekræftende svar ville have til følge, at sjette direktivs anvendelsesområde blev formindsket betydeligt, samtidig med at opfattelserne i flere medlemsstater med hensyn til den ulovlige karakter af forhandling af blødt stoffer i øvrigt har udviklet sig i en mere liberal retning siden den nævnte Happy Family-dom, hvilket således rejser spørgsmålet om, hvorvidt denne retspraksis kan opretholdes.

13 Det er på denne baggrund, at Høje Raad har besluttet at udsætte sagen og at stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal sjette direktivs artikel 2 fortolkes således, at der ikke indtræder omsætningsafgiftspligt for den, der mod vederlag giver en anden mulighed for at forhandle cannabisprodukter?«

14 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen har fastslået, at princippet om afgiftsneutralitet med hensyn til opkrævning af merværdiafgift faktisk er til hinder for en generel sondring mellem lovlige og ulovlige transaktioner. Dette gælder dog ikke for levering af varer som narkotika, der frembyder særlige karakteristika, idet de efter selve deres art er omfattet af et absolut forbud mod salg i alle medlemsstater med undtagelse af det strengt kontrollerede salg med henblik på en anvendelse til medicinske og videnskabelige formål. I en sådan særlig situation, hvor enhver konkurrence mellem en lovlig økonomisk sektor og en ulovlig sektor er udelukket, kan momsfrigørelse ikke påvirke princippet om afgiftsneutralitet (jf. bl.a. Happy Family-dommen, præmis 20, og dom af 5.7.1988, sag 269/86, Mol, Sml. s. 3627, præmis 18).

15 Sideri er af den opfattelse, at disse domme i fuldt omfang finder anvendelse i hovedsagen, således at den leje, der betales for at få stillet bordet til rådighed, ikke skal pålægges moms. Den omstændighed, at der stilles et bord til rådighed for en husforhandler af stoffer, og at kaffens kunder underrettes herom, må anses for forskyldt medvirken til forhandling af narkotika og er ubestrideligt en strafbar handling, som skal behandles på samme måde som leveringen af narkotika som sådan.

16 Ifølge den nederlandske regering og Kommissionen skal der svares moms af den pågældende aktivitet. Der må nemlig sondres mellem selve leveringen af stofferne og handlinger, der har forbindelse med leveringen. Udlæjningen er en handling, som i sig selv og isoleret betragtet ikke er forbudt. Der findes også et lovligt marked, som konkurrerer med det ulovlige marked. Foølgelig er en sådan ydelse momspligtig, således som Domstolen har fastslået med hensyn til eksport uden tilladelse af computersystemer (dom af 2.8.1993, sag C-111/92, Lange, Sml. I, s. 4677), levering af forfalskede parfumeprodukter (dom af 28.5.1998, sag C-3/97, Goodwin og Unstead, Sml. I, s. 3257) og afholdelse af ulovligt hasardspil (dom af 11.6.1998, sag C-283/95, Fischer, Sml. I, s. 3369), fordi der ikke var tale om varer eller ydelser, som befandt sig uden for det lovlige økonomiske kredsløb, eller som befandt sig i en situation, hvor enhver konkurrence mellem en lovlig økonomisk sektor og en ulovlig sektor var udelukket.

17 Saafremt Domstolen imidlertid maatte betragte den i sagen omhandlede aktivitet efter samme synspunkter som selve leveringen af narkotika, maa der ifoelge den nederlandske regering tages hensyn til, at der er sket en betydelig udvikling i de nederlandske myndigheders holdning til brug af bloede stoffer i de seneste aar. Selv om salg af bloede stoffer i coffeeshops saaledes stadig er en strafbar handling efter nederlandsk strafferet, giver et »direktiv« fra den nederlandske statsadvokatur mulighed for at tolerere denne virksomhed i coffeeshops, som opfylder visse betingelser, saafremt der er et lokalt samarbejde herom mellem de kommunale myndigheder, politiet og anklagemyndigheden. Under disse omstaendigheder er der ikke laengere et absolut forbud mod at bringe bloede stoffer i omsaetning, som kan berettigede en undtagelse fra princippet om afgiftsneutralitet.

18 I oevrigt har Kommissionen gjort gaeldende, at en oekonomisk virksomhed ifoelge Domstolens praksis med hensyn til anvendelsen af det faelles momssystem skal betragtes i sig selv, uafhaengigt af sit formaal eller sine resultater og under hensyntagen til den oekonomiske virkelighed (dom af 26.3.1987, sag 235/85, Kommissionen mod Nederlandene, Sml. s. 1471, praemis 8, og af 20.2.1997, sag C-260/95, DFDS, Sml. I, s. 1005, praemis 23).

19 Det skal i denne forbindelse understreges, at den virksomhed, der er spoergsmaal om at paalaegge afgift i denne sag, ikke er salget af narkotika, men en tjenesteydelse, der bestaar i, at der stilles et sted til raadighed, hvor salg af saadanne produkter foretages med tjenesteyderens samtykke. Betragtningerne i Happy Family-dommen kan saaledes ikke direkte overfoeres paa de faktiske omstaendigheder i naervaerende sag.

20 Det maa foelgelig undersoeges, om det er noedvendigt at udvide disse betragtninger til aktiviteter, der under en eller anden form har forbindelse med forhandling af narkotika.

21 Ifoelge Domstolens praksis, og som det er anfoert i praemis 14, er princippet om afgiftsneutralitet med hensyn til opkraevning af moms til hinder for en generel sondring mellem lovlige og ulovlige transaktioner. Det foelger heraf, at den omstaendighed, at en adfaerd er strafbar, ikke i sig selv medfoerer momsfrigtagelse, men at en saadan fritagelse kun indtraeder i saerlige situationer, hvor enhver konkurrence mellem en lovlig oekonomisk sektor og en ulovlig sektor er udelukket paa grund af visse varers eller visse tjenesteydelsers saerlige karakteristika.

22 I det foreliggende tilfaelde er der imidlertid ikke tale om en saadan saerlig situation. Udlejning af et sted til gennemfoerelse af handelstransaktioner er nemlig i princippet oekonomisk virksomhed og falder foelgelig ind under sjette direktivs anvendelsesomraade. Den omstaendighed, at de transaktioner, der gennemfoeres paa det udlejede sted, er straffbare, hvilket kan goere udlejningen ulovlig, aendrer paa ingen maade den naevnte udlejnings oekonomiske karakter og forhindrer ikke, at der er en konkurrence i denne sektor, herunder konkurrencen mellem lovlig og ulovlig virksomhed. Det foelger heraf, at saafremt der ikke blev paalagt afgift, ville der blive gjort indgreb i princippet om momssystemets afgiftsneutralitet.

23 Foelgelig skal den forelaeggende rets spoergsmaal besvares med, at sjette direktivs artikel 2 skal fortolkes saaledes, at udlejning af et sted, der anvendes til salg af narkotika under omstaendigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, er omfattet af dette direktivs anvendelsesomraade.

Afgørelse om sagsomkostninger

Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlaeg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter

udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

Afgørelse

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Nederlandenes Høje Raad ved dom af 22. april 1998, for ret:

Artikel 2 i Rådets sjette direktiv 77/388/EOEF af 17. maj 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter - Det fælles merværdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag skal fortolkes således, at udlejning af et sted, der anvendes til salg af narkotika under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.